

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילויי זה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הנפש משבת שעברה

וַאֲנִי וּבָאִי מִפְּדָן מֵתָה עָלַי רַחֵל בְּאֶרֶץ
 כְּנָעַן בְּדַרְךְ בְּעוֹד כְּבֵרֵת־אֶרֶץ לְבֵא
 אֶפְרַתָּה וְאֶקְבְּרָהּ שָׁם בְּדַרְךְ אֶפְרַת הוּא

(7) And I, however — when I came from Padan [and] Rachel died on me in the Land of Canaan on the way, when there was still a distance of one *kivrah* before

RASHI

רש"י

(7) **And I, however — when I came from Padan ...** — *[Yaakov is saying here:]*

Although I am troubling you to bring me to be buried in the Land of Canaan, while I myself did not do so for your mother, for she died near Beit Lechem [and I buried her on the way, outside the city]. — **כְּבֵרֵת אֶרֶץ** — *This is a measure of land-distance, namely,*

two-thousand cubits, as in the measurement demarcating the city limit [beyond which it is forbidden to walk] on Shabbat [unless an Eiruv Techumin has been set up before the Shabbat (see Rambam Laws of Eiruvim 6:1-2)], as is taught by Rabbi Moshe HaDarshan. [Thus, even though the city of

*Beit Lechem was not far away, Yaakov did not bring her there to be buried, as he was requesting Yosef to do here (and see next Rashi).] Moreover, you cannot [even] say that the rains caused me to delay bringing her to be buried in Chevron, because [when Rachel died] it was the dry season, when the land (אֶרֶץ) is porous and full of holes like a sieve (כְּבֵרָה), [alluded to by the very expression here כְּבֵרֵת אֶרֶץ] (see Rashi Genesis 35:16). [So why did Yaakov not bury Rachel in the city, if it was not far away?] **I buried her there** — and I did not take her even to Beit Lechem, i.e., to have her brought [at least] into an inhabited [part of the] land (Sifte'i Chakhamim); I know that you may harbor a grudge in your heart against me [regarding this matter] — but you should know that I buried her there [on the wayside] according to the order of God's very word, so that she will be able to help her descendants. [How so?] When Nevuzaradan would exile [the people of Israel] and they would pass by that way [of Beit Lechem], Rachel would rise above her grave, and weep and beg [God] for mercy for them, as the verse says (Jeremiah 31:14), "A voice is heard in Ramah [... Rachel is weeping for her children]" — then the Holy One, Blessed is He, answers her (verses 16-17 there), "there is reward for your effort, says the Lord ... the children will indeed*

(ז) וַאֲנִי בָּבֹאִי מִפְּדָן וְגו'. וְאֵף עַל פִּי שְׂאֲנִי מִטְרִיחַ עֲלֶיךָ לְהוֹלִיכֵנִי לְהַקְבֵּר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְלֹא כִּף עֲשִׂיתִי לְאִמְךָ, שֶׁהָרִי מֵתָה בְּסוּמוֹף לְבֵית לָחֶם: **כְּבֵרֵת-אֶרֶץ**. מֵדֵת אֶרֶץ, וְהֵם אֲלֵפִים אַמָּה, כְּמֵדֵת הַחוּם שָׁבֵת, כְּדִבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן, וְלֹא תֹאמְרוּ שְׂעַכְבּוֹ עָלַי גְּשָׁמִים מִלְּהוֹלִיכָהּ וְלִקְבְּרָהּ בְּחִבְרוֹן, עַת הַגְרִיד הִיחָה, שֶׁהָאֶרֶץ חִלּוּלָה וּמוֹקֶבֶת כְּכְבֵרָה: **וְאֶקְבְּרָהּ שָׁם**. וְלֹא הוֹלַכְתִּיהָ אֶפְלוֹ לְבֵית לָחֶם לְהַכְנִיסָהּ לְאֶרֶץ, וְיִדְעֵתִי שֶׁיֵּשׁ בְּלִבָּךְ עָלַי, אֲבָל, דַּע לִךְ שֶׁעַל פִּי הַדְּבָר קְבֵרְתִיהָ שָׁם, שֶׁתֵּהָא עוֹרָה לְבָנֶיהָ בְּשִׁיגְלָה אוֹתָם נְבוּזַרְאֲדָן, וְהֵיוּ עוֹבְרִים דְרָךְ שָׁם, יִצְאֵת רַחֵל עַל קְבֵרָהּ וּבוֹכָה וּמְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, שְׁנֹאמְרוּ: קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגו', וְהַקְדוּשׁ, בְּרוּךְ הוּא, מְשִׁיבָה: יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלָתָהּ נֶאֱמַר ה' וְגו'

בְּאֶרֶץ אֶפְרַת הָיְתָה בֵּית לְחֶם: ה
 וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל יְת בְּנֵי יוֹסֵף
 וַאֲמַר מִן אֵלֶיךָ: ט וַאֲמַר יוֹסֵף
 לְאֲבוּהִי בְנֵי אֲנֹנִי דִּיֵּהֵב לִי יי
 הֲכָא וַאֲמַר קִרְבְּנוּן כְּעֵן לֹתִי
 וַאֲבִרְכְּנוּן: י וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל

בֵּית לְחֶם: ה וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף
 וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה: ט וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו
 בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר
 קַח־מִנִּי אֵלֶי וַאֲבִרְכֵם: שׁני י וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל

Efrat — I buried her there on the way to Efrat, which is Beit Lechem. (8) Then Yisrael saw Yosef's sons and said: Who are these? (9) And Yosef said to his father: They are my sons, whom God granted me through this. So he said: Bring them to me please, and I shall bless them. (10) Now, Yisrael's eyes were heavy

RASHI

return to their border.” (Bereishit Rabbah 82:10; Pesikta Rabbati 3) *Now, Onkelos translates [this expression ארץ כרוב as כרוב כרת ארץ]* ארעא, meaning “the measurement of land (כרוב) covered in one day's plowing (ארעא).” *And I say that this [measure of land] was a fixed amount that they used to call “a plowing's worth,” charuede in Old French; [the word כרוב is indeed used to mean “plowing” in Talmudic expressions,] as illustrated by the following: (Bava Metzia 107a.) כריב ותני “plowing repeatedly” and (Yoma 43b), כמה דמסיק תעלא מבי כרבא, “the amount that a fox brings from a plowed field.”* (8) **Then Yisrael saw Yosef's sons**

[and said: Who are these?] — [But did Yaakov not know Yosef's sons? However.] Yaakov wished to bless them, but then the Divine Presence removed Itself from him, for [the evil] Yerav'am and Achav were destined to issue from Efraim and [the evil] Yeihu and his sons from Menashe [and these were whom Yaakov “saw”] (see Tanchuma 6). **And he said: Who are these?** — [I.e.] these, who are unworthy of blessing — where did they come from?! (9) **[Whom God granted me] through this** — Yosef showed Yaakov [his] betrothal and marriage contracts (Tractate Kallah 3:15 and Midrash Hagadol) [thereby proving that they were his progeny from a legitimate marriage], and then [when he still saw that Yaakov was not blessing them,] he prayed for mercy regarding this matter, and indeed the Holy Divine Spirit then returned to Yaakov (Tanchuma 6). **So he said: Bring them to me please, and I shall bless them** — This is the meaning of the verse (Hoshea 11:3), **ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על**, “I led Efraim; and took them upon his arms,” but here, alludes to Yaakov blessing Efraim, with the meaning]: “I led My Divine Spirit back to Yaakov because of Efraim, until he [i.e., Yaakov] took them into his arms [to bless them].” (Tanchuma

רש"י

וְשָׁבוּ בְּנֵים לְגְבוּלָם. וְאוּגְלוֹס תְּרַגְּם: 'כְּרוּבָא דְאַרְעָא, כְּדִי שְׁעוֹר חֲרִישַׁת יוֹם (סְפָרִים אַחֲרֵי: אֶרֶץ). וְאוֹמֵר אֲנִי, שְׁהִיָּה לְהֶם קֶצֶב שְׁהִיו קוֹרִין אוֹתוֹ כְּדִי מַחְרְשָׁה אַחַת, קוֹרִיאָדָא בְּלָעוּ, כְּדִאֲמַרִּין: 'כְּרוּב וְתָנִי כְּמָה דְּמָסִיק תְּעֵלָא מְבִי כְּרָבָא: (ח) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף. בְּקֶשׁ לְבָרְכֶם, וְנִסְתַּלְקָה שְׁכִינָה מִמֶּנּוּ, לְפִי שְׁעֵתִיד יִרְבְּעִם וְאֶחָאָב לְצֵאת מֵאֶפְרַיִם, וַיְהוּא וּבְנָיו מִמְנַשֶּׁה: וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה. מֵהִיכָן יֵצְאוּ אֵלּוּ שְׁאִינָן רְאוּיִין לְבָרְכָה: (ט) בְּזֶה. הֲרָאָה לוֹ שְׁטֵר אֲרוּסִין וְשְׁטֵר כְּתֻבָּה, וּבְקֶשׁ יוֹסֵף רְחִמִים עַל הַדְּבָר, וְנִחַזָּה עֲלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ: וַיֹּאמֶר קַח־מִנִּי אֵלֶי וַאֲבִרְכֵם. זֶהוּ שְׁאֲמַר הַכְּתוּב: וְאֲנֹכִי תִרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם, קַח־מִנִּי עַל זְרוּעֹתַי, תִּרְגַּלְתִּי רוּחִי בְּיַעֲקֹב בְּשִׁבְלֵי אֶפְרַיִם, עַד שְׁלֶקְחוּן עַל זְרוּעוֹתָיו:

יָקָרוּן מִסִּיבוֹ לֹא יָכוֹל לִמְחֹזֵי
 וְקָרִיב תִּהְיוּן לְוַתִּיה וְנִשְׁיָק
 לָהּ וְגַפְיָהּ לְהוֹן: יֵא וְאָמַר
 יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף לִמְחֹזֵי אֲפִידָ לֹא
 סִבְרִית וְהָא אֲחֹזֵי יָתִי יֵי אָף יָתִי
 בְּנִידָ:

כָּבְדוּ מִזְּקָן לֹא יוֹכֵל לְרֹאוֹת וַיִּגַּשׁ אֹתָם
 אֵלָיו וַיִּשָּׁק לָהֶם וַיַּחֲבֹק לָהֶם: יֵא וַיֹּאמֶר
 יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף רְאֵה פָנַי לֹא פָלַלְתִּי
 וְהִנֵּה הִרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת-זֶרְעִי:

due to old age; he could not see; so he drew them close to him, and he kissed them and embraced them. (11) Then Yisrael said to Yosef: I never thought that I would see your face again, and now God has even showed me your offspring!

RASHI

רש"י

6) (יא) [ראה פניך] לא פללתי — *[means:] My heart did not fathom the thought (פלילה) that I would ever see your face again; פללתי — [This term] denotes "thought," as in (Isaiah*

(יא) לֹא פָלַלְתִּי. לֹא מִלְּאֲנִי לְבִי לְחַשֵּׁב מִחֲשָׁבָה שְׂאֲרָאָה פָּנַי עוֹד. פָּלַלְתִּי, לְשׁוֹן מִחֲשָׁבָה, כְּמוֹ: הִבִּיאִי עֲצָה, עֲשׂוּ פְלִילָה:

16:3), "Take counsel, give thought (פלילה)."

PROPHETS I Kings 2

נביאים מלכים א פרק ב

(יא) וַיּוֹמְרָא דִּי מֶלֶךְ דָּוִד עַל
 יִשְׂרָאֵל אַרְבַּעִין שָׁנִין בְּחֶבְרוֹן
 מֶלֶךְ שְׁבַע שָׁנִין וּבִירוּשָׁלַם
 מֶלֶךְ תְּלָתִין וַתְּלַת שָׁנִין:
 (יב) וּשְׁלֹמֹה יָתִיב עַל כּוֹרְסֵי
 מַלְכוּתָא דְדָוִד אַבּוּהִי
 וְאַתְקַנְיַת מַלְכוּתָהּ לְחָדָא:
 (יג) וְאַתָּא אַדּוֹנִיָּהּ בַּר חַגִּית
 לֹת בַּת שְׁבַע אִמָּה דְשְׁלֹמֹה
 וְאַמְרַת הַשָּׁלֵם מִיְתָךְ וְאַמְרַת שָׁלֵם: (יד) וְאַמְרַת פִּתְגָם אִית לִי לְמַלְלָא עִמָךְ וְאַמְרַת מְלִיל:

יֵא וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מֶלֶךְ דָּוִד עַל-יִשְׂרָאֵל אַרְבַּעִים
 שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מֶלֶךְ שְׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם מֶלֶךְ
 שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים: יב וּשְׁלֹמֹה יָשָׁב עַל-כֹּסֵא
 דָּוִד אָבִיו וַתִּפֶּן מַלְכוּתוֹ מֵאֲדָ: יג וַיֵּבֵא אַדּוֹנִיָּהּ
 בֶּן-חַגִּית אֶל-בַּת-שְׁבַע אִם-שְׁלֹמֹה וַתֹּאמֶר הַשָּׁלֵם
 בְּאָךְ וַיֹּאמֶר שָׁלֹם: יד וַיֹּאמֶר דְּבַר לִי אֲלִיךְ וַתֹּאמֶר
 וְאַמְרַת הַשָּׁלֵם מִיְתָךְ וְאַמְרַת שָׁלֵם: (יד) וְאַמְרַת פִּתְגָם אִית לִי לְמַלְלָא עִמָךְ וְאַמְרַת מְלִיל:

(11) And the days that David reigned over Israel were forty years; seven years he reigned in Chevron, and in Jerusalem he reigned thirty-three years. (12) And Shlomoh sat upon the throne of David his father, and his kingdom was firmly established. (13) And Adoniyahu the son of Chagit came to Bat-Sheva, the mother of Shlomoh, and she said, Do you come in peace? And he said, In peace. (14) And he said, I have something to say to you. And she said, Speak.

RASHI

רש"י

(12) And his kingdom was firmly established — even over celestial beings.

(יב) וַתִּפֶּן מַלְכוּתוֹ מֵאֲדָ. אָף עַל הָעֲלִיּוֹנִים:

(ט) וַיֹּאמֶר אֶת יְדַעְתָּ אֲרִי דִילִי
הָיָה מַלְכוּתָא וְעָלִי שׁוּיָאוּ כָל
יִשְׂרָאֵל אֶפְיָהוֹן לְמַהוּי מְלָכָא
וְאֶסְתָּחַרְתָּ מַלְכוּתָא וְהָיָה לְאַחִי
אַרְי מִן קִדְמֵי יְיָ הָיָה לָהּ:

דִּבְרִי: טו וַיֹּאמֶר אֶת יְדַעְתָּ כִּי־לִי הָיְתָה הַמְּלוּכָה
וְעָלִי שָׂמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל פְּנֵיהֶם לְמֶלֶךְ וְתִסָּב הַמְּלוּכָה
וְתִהְיֶי לְאַחִי כִּי מִיַּדְוָה הָיְתָה לוֹ:

(15) And he said, You know that the kingdom was mine and all Israel set their faces to me, that I should reign, but the kingdom turned about, and has become my brother's, for it was his from the Lord.

Writings Mishlei 11

כתובים משלי פרק יא

ט נִכְלָא בְּפֹמִיָּה מִחֶבֶל חֲבֵרִיָּה
וְצַדִּיקִי בִידֵיעֵתְהוֹן מִשְׁתַּיְזָבִין:
י בְּטַבְתְּהוֹן דְּצַדִּיקִי תְדוּיָן
קְרִיתְהוֹן וּבִיּוּבְדָנָא דְרִשְׁעִי
חֲדוּתָא: יא בְּבִרְכַתְהוֹן דְּצַדִּיקִי
תִתְרוּם מְדַנְתָּא וּבְפֹמִיָּהוֹן
דְרִשְׁעִי תִתְעַקֵּר: יב דִּשְׁט
לְחֲבֵרִיָּה חֲסִיר רַעֲיָנָא הוּא וּגְבָרָא דְמַתְבַּיֵּן שְׁתִּיק: יג אֲכַל קִרְצָא גְלִי רִנָּא וְדַמְהֵימֵן בְּרוּחִיָּה מְכַסֵּי מְלִתָּא:

ט בְּפֹה חֲנָף יִשְׁחַת רַעְיוֹ וְיַבְדֵּעַת צַדִּיקִים יִחְלָצוּ:
י בְּטוֹב צַדִּיקִים תִּעְלֶץ קְרִיָּה וּבְאַבְד רִשְׁעִים רִנָּה:
יא בְּבִרְכַת יִשְׂרָיִם תִּרוּם קָרַת וּבְפִי רִשְׁעִים תִּתְהַרֵּס:
יב בְּזֹלְרַעְיוֹ חֲסֵר־לֵב וְאִישׁ תְּבוּנֹת יִחְרִישׁ:
יג הוֹלֵךְ רַכִּיל מִגְלַה־סוּד וּנְאֻמָּן־רוּחַ מְכַסֵּה דְבַר:

(9) With his mouth, the flatterer destroys his neighbor; but with knowledge, righteous men are extricated. (10) When it goes well with the righteous, the city rejoices, and when the wicked perish, there is song. (11) With the blessing of the upright, the ceiling is raised; but with the mouth of the wicked, it is demolished. (12) He who despises his neighbor is devoid of sense, but a man of understanding is silent. (13) He who reveals secrets is a talebearer, but one who is of faithful spirit conceals a matter.

RASHI

רש"י

(9) **With his mouth, the flatterer** — *who entices his friend for an evil thing. But with knowledge, etc.* — *But the righteous man is extricated from [the flatterer] with the knowledge of the Torah.* (10) **תעלץ** — *Rejoices.* (11) **The ceiling is raised** — *The ceiling of the Temple will be preserved at its height from falling.* (12) **Is silent** — *when the one devoid of sense shames him.*

(ט) בְּפֹה חֲנָף. הַמְסִית חֲבֵרוֹ בְּדַבַּר רַע: וְיַבְדֵּעַת וְכוּ'.
וְהַצַּדִּיק נִחְלָץ מִמֶּנּוּ בְדַעַת הַתּוֹרָה: (י) תִּעְלֶץ.
תִּשְׂמַח: תִּרוּם קָרַת. תְּהַרֵּס תִּתְהַרֵּס הַבַּיִת בְּגִבְהָהּ
מִלְּפָל: (יב) יִחְרִישׁ. כְּשֶׁמְבַהֵר הַחֲסֵר לֵב:

Mishnah Yevamot, chapter 12

משנה יבמות פרק יב

(1) The commandment of *chalitzah* must be

א מִצְוַת חֲלִיצָה בְשִׁלְשָׁה דִּינֵין, וְאֶפְלוּ שְׁלֹשֶׁתָן
רַבְּנוּ עוֹבְדֵיהּ מִבְּרִטְנֹרָא

א מִצְוַת חֲלִיצָה. וְאֶפְלוּ שְׁלֹשֶׁתָן הַדִּיּוֹטוֹת. וְהָא דְקָרִי לְהוּ דִּינֵינִים, שְׂצָרִיךְ שִׁיְהִי יוֹדְעִים לְהַקְרוֹת הַפְּסוּקִים כַּעֲיֵן

performed in the presence of three judges [who know how to prompt the woman into reciting the proper verses in the manner of judges (see Mishnah 3) and in the presence of an additional two judges, for a total of five], even though all these three are laymen [i.e., not *semuchin* — ordained judges (see Chok vol. 6, pg. 228)]. If the woman performed the *chalitzah* with a shoe [made of soft leather], her *chalitzah* is valid, [the shoe required for *chalitzah* purposes, at the outset, should properly be a sandal made of hard leather (sandals of hard leather once torn cannot be worn, whereas, shoes of soft leather may tear and one would still wear them, thereby one may, by mistake, perform an invalid *chalitzah* with it) and should consist of a sole with straps attached for fastening it to the foot]; [but if] with an *anpalya* [shoes or socks made of material or felt], it is invalid; with a sandal to which a heel is attached it is valid, but [if with one] that has no heel, it is invalid. If [the sandal straps are tied] below the knee, it is valid, but if above the knee, it is invalid. (2) If the woman performed the *chalitzah* with a sandal that did not belong to him [the levir], or with a wooden sandal [that was covered in leather], or with the shoe of the left foot [which the levir was wearing] on his right foot, the *chalitzah* is valid. If she performed the *chalitzah* with a sandal too large [for the levir] in which, however, he is able to walk or with one too small which, however, covers the greater part of his foot, her *chalitzah* is valid. If she performed the *chalitzah* at night, her *chalitzah* is valid. Rabbi Eliezer, however, regards it as invalid [the *halachah* here, follows Rabbi Eliezer]. [If she performed it] with [the levir's] left shoe, her *chalitzah* is invalid, but Rabbi Eliezer declares it to be valid. (3) If she removed [the levir's shoe] and spat [see Deuteronomy 25:9], but did not recite [i.e., prior to the *chalitzah* she must declare: "My husband's brother refuses to perpetuate his brother's name in Israel — he does not wish to perform the obligation incumbent upon my husband's brother, with me." (ibid., verse 7). After the *chalitzah* she proclaims: "Thus will be done to the man who will not build up his brother's household" (ibid., verse 9)], her *chalitzah* is valid [the

הדיטות. חלצה במנעל, חליצתה כשרה. באנפילין, חליצתה פסולה. בסנדל שיש לו עקב כשר. ושאין לו עקב, פסול. מן הארכובה ולמטה, חליצתה כשרה. מן הארכובה ולמעלה, חליצתה פסולה: ב חלצה בסנדל שאינו שלו, או בסנדל של עץ, או בשל שמאל בימין, חליצתה כשרה, חלצה בגדול שהוא כול להלך בו, או בקטן שהוא חופה את רב רגלו, חליצתה כשרה. חלצה בלילה חליצתה כשרה, ורבי אליעזר פוסל. בשמאל חליצתה פסולה, ורבי אליעזר מכשיר: ג חלצה ורקקה, אבל לא קראה, חליצתה כשרה. קראה

בנו עובדיה מברטנורא

דיינים. ואע"ג דתנן מצות חליצה בשלשה, צריכין לצרף עמהן שנים אחרים, שתהיה חליצה בחמשה לפרסומי מילתא. והשנים הללו שמוסיפים על השלשה אפילו אין יודעים להקרות: מנעל. של עור רך חליצתו כשרה, אבל לכתחלה לא, גזירה שמא יחלוץ במנעל קרוע מלמעלה, דאפילו כי קרוע מיייתב אברעיה הואיל והוא רך, ואנן מידי דמגין בעינן והא ליבא. אבל סנדל שהוא של עור קשה וכי קרוע לא מיייתב אברעיה, ליבא למגור שמא יחלוץ בסנדל קרוע, הלבך עיקר חליצה בסנדל היא: באנפיליות. כמין בתי רגלים של בגד: חליצתה פסולה. דמידי דמגין בעינן, כתיב הכא (דברים כ"ה) נעלו וכתיב התם (יהוה"ל י"ז) ואנעלך תחש, והוא עור: מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה. שהיו רצועות המנעל קשורות למעלה מן הארכובה: ב בסנדל של עץ כשרה. והוא שיהיה מחופה עור: חלצה בגדול. שהיה הסנדל גדול ממדת רגלו, אם יכול להלך בו חליצתו כשרה: או בקטן. ממדת רגלו, אם חופה את רוב רגלו חליצתו כשרה. והלכה כרבי אליעזר במה שפוסל חליצה בלילה, ואין הלכה כמותו במה שמכשיר חליצה בשמאל: ג חלצה ולא קראה חליצתה כשרה. דכי כתב רחמנא ככה דמשמע עיכובא, אמעשה הוא דכתיב (דברים כ"ה) ככה

omission of an act, but not that of a declaration, renders *chalitzah* invalid.] If she recited [the declarations] and spat, but did not remove [the shoe], her *chalitzah* is invalid. If she removed the shoe and recited, but did not spit: Rabbi Eliezer says, Her *chalitzah* is invalid; and Rabbi Akiva says: her *chalitzah* is valid. Rabbi Eliezer said [to him]: [Scripture stated], “Thus will be done” [Deuteronomy 25:9, with the emphasis on “done (*yeasah*)”]; anything which is a deed [*ma'aseh*] is an essential condition [and the

omission of any act, therefore, renders the *chalitzah* invalid]. Rabbi Akiva, however, said to him, From this very text is proof [for my view]: “Thus will be done to the man,” [ibid., with emphasis on “to the man”] — only that which is done to the man [such as removing the shoe, which is an act on the body of the levir. Spitting, therefore, is excluded.] (4) If a deaf [i.e., deaf mute] levir submitted to *chalitzah*; or if a deaf [mute] sister-in-law performed *chalitzah*; or if *chalitzah* was performed on a minor, the *chalitzah* is invalid [i.e., regarding a deaf mute who submitted to *chalitzah* and a deaf mute sister-in-law who performed *chalitzah*, both are invalid in the sense that the levirate bond is not, thereby, severed and she must be taken in levirate marriage and then divorced if she is to marry at all (see Tosfot Yom Tov). Regarding the third case of our Mishnah that of a *chalitzah* performed on a minor, it is invalid, yet she may not be taken in levirate marriage after such a *chalitzah* and requires an additional valid *chalitzah* (this last statement is according to Rabbi Meir; however, according to the Sages, whom the *halachah* follows, *chalitzah* performed on a minor has no validity at all and is of no consequence)]. [A sister-in-law] who performed *chalitzah* while she was a minor must again perform *chalitzah* when she becomes of age; and if she does not again perform it, her *chalitzah* is invalid [yet she may not be taken in levirate marriage]. (5) If [a sister-in-law] performed *chalitzah* in the presence of two or in the presence of three and one of the three was discovered to be a relative or one in any other way unfit [to act as judge, and thereby, there were only two proper judges remaining], her *chalitzah* is invalid; but Rabbi Shimon and Rabbi Yochanan Ha-Sandlar declare it valid. And it once happened that a man submitted to *chalitzah* privately

רבנו עובדיה מברטנורא

יעשה לאיש, וקריאה דיבור בעלמא הוא: **דבר שהוא מעשה באיש**. כגון חליצה שהאשה עושה מעשה בגופו של איש, לאפוקי ריקקה דלאו מעשה בגופו של איש הוא: **ד החרש שנחלץ חליצתו פסולה**. שאינו פוטר במקום שיש אח אחר כשר: **והחרשת שחלצה פסולה**. שהיא עצמה אינה נפטרת בחליצתה, ואין לה תקנה אלא ביבום, ואם רצה אחר כך להוציא יוציא בגט: **והחולצת לקטן חליצתה פסולה**. כל היבא דתנינן בפרקין חליצה פסולה, אינה יכולה להתיבם אחר אותה חליצה וצריכה חליצה אחרת מעלייתא להתירה לעלמא. והאי תנא דקרי לחליצת קטן חליצה פסולה דמשמע שפוסלה מלהתיבם, ר' מאיר היא, דאילו רבנן אמרי אין בחליצת קטן כלום ולא נפסלה מלהתיבם. והלכה כחכמים: **ה חלצה בשנים**. כשרים: **או בשלשה**. והיה אחד מהם קרוב או פסול, דלא נשתיירו כי אם שנים

ורקקה, אבל לא חלצה, חליצתה פסולה. חלצה וקראה, אבל לא רקקה, רבי אליעזר אומר, חליצתה פסולה. רבי עקיבא אומר, חליצתה כשרה. אמר רבי אליעזר, ככה יעשה, כל דבר שהוא מעשה, מעכב. אמר לו רבי עקיבא, משם ראיה, ככה יעשה לאיש, כל דבר שהוא מעשה באיש: **ד החרש שנחלץ והחרשת שחלצה, והחולצת לקטן, חליצתה פסולה**. קטנה שחלצה תחלץ משתגדיל. ואם לא חלצה, חליצתה פסולה: **ה חלצה בשנים**, או בשלשה, ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, חליצתה פסולה. רבי שמעון ורבי יוחנן הסנדלר מכשירין. ומעשה באחד שחלץ

between himself and herself in a prison [and two persons witnessed the event from outside the prison], and when the case came before Rabbi Akiva he declared the *chalitzah* valid [the *halachah* follows the first view of the Mishnah]. (6) [This is the procedure in the performance of] the commandment of *chalitzah*: He [the levir] and his deceased brother's wife come to the Court, and [the latter] offer him such advice as is suitable to his condition [as, for instance, whether the respective ages of the parties are likely to be conducive to a happy union], for it is said, "Then the elders of his city will call him and speak to him." (Deuteronomy 25:8) She then announces: "My husband's brother refuses to perpetuate his brother's name in Israel — he

does not wish to perform the obligation incumbent upon my husband's brother, with me." (ibid., verse 7) Then he makes the declaration: "I do not wish to take her." (ibid., verse 8) [These formulae] were always spoken in the holy tongue [i.e., as they appear in Scripture]. "Then his brother's wife should approach him before the elders and remove his shoe from his foot. And she will spit before his face," (Deuteronomy 25:9) such spittle as the judges can see, and she raises her voice and says: "Thus will be done to the man who will not build up his brother's household!" (ibid.) Thus far [i.e., to the end of verse 9] they used to recite. When, however, Rabbi Horcanos, under the terebinth at Kefar Etam, once dictated the reading and completed the entire section, [to the end of verse 10], the practice was established to complete the entire section. "And that family will be called in Israel, The family of the one whose shoe was removed." (Deuteronomy 25:10) It is a commandment for the judges [i.e., that when she states "And that family will be called in Israel," the judges reply "The family of the one whose shoe was removed"] and not for the pupils [who happen to be present when the *chalitzah* ceremony is being performed]. Rabbi Yehudah, however, ruled: It is a duty incumbent upon all present to cry, "the one whose shoe was removed, the one whose shoe was removed, the one whose shoe was removed." [The *halachah* follows Rabbi Yehudah.]

רבנו עובדיה מברטנורא

כשרים: **חליצתה פסולה**. וכן הלכה שאין חליצה כשרה בפחות משלושה: **ו עצה ההוגנת לו**. אם הוא ילד והיא זקנה, הוא זקן והיא ילדה, אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך: **קוראה מאן יבמי**. וקורא, לא חפצתי לקחתה. חולצת ורוקקת וקוראה, ככה יעשה לאיש. והלכה כרבי יהודה דאמר מצוה על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל, חלוץ הנעל:

בינו לבינה בבית האסורים, ובא מעשה לפני רבי עקיבא והכשיר: **ו מצות חליצה**, בא הוא ויבמתו לבית דין, והן משיאין לו עצה ההוגנת לו, שנאמר, (דברים כה) וקראו לו זקני עירו ודברו אליו. והיא אומרת, מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל, לא אבה יבמי. והוא אומר, לא חפצתי לקחתה. ובלשון הקדוש היו אומרים. ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחליצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו, רק הנראה לדינים. וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו, עד כאן היו מקריין. וכשהקרא רבי הרקנוס תחת האלה בכפר עיטם וגמר את כל הפרשה, החזקו להיות גומרים כל הפרשה. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל. מצוה בדינין, ולא מצוה בתלמידים. רבי יהודה אומר, מצוה על כל העומדים שם לומר, חלוץ הנעל, חלוץ הנעל, חלוץ הנעל:

Gemara Yevamot 105a

גמרא יבמות דף ק"ה ע"א

[For Rabbi Shmuel ben Ammi in the name of] Rabbi Yonatan stated: From where is it learned that a decree which is accompanied by an oath is never annulled? As it is said, "Therefore I have sworn unto the House of Eli, that the iniquity of Eli's house shall not be expiated with sacrifice nor offering forever [I Samuel 3:14; the emphasis is on "sworn" and "forever"]. Rabbah said: It will not be expiated "with sacrifice nor offering," but will be expiated with the words of the Torah. Abbaye said: It will not be expiated "with sacrifice nor offering," but it will be expiated with the practice of lovingkindness. Rabbah and Abbaye were both descendants of the house of Eli. Rabbah, who engaged in the study of the Torah, lived forty years. Abbaye, however, who engaged in the study of the Torah and the practice of lovingkindness, lived sixty years. Our Rabbis taught: There was a certain family in Jerusalem whose members used to die when they were about the age of eighteen. When

אמר רבי יונתן מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו מתקדש שגאמר (ש"א ג) לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם. אמר רבה בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדברי תורה אביי אמר בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בגמילות חסדים. רבה ואביי מדבית עלי קאתו רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין. אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שתין שנין. תנו רבנן משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתים כבן שמונה עשרה שנה. באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם שגאמר (שם ב) וכל מרבית ביתך ימותו אנשים לכו ועסקו בתורה ותחיו הלכו ועסקו בתורה וחיו. והיו קורין אותן משפחת יוחנן על שמו. אמר רב שמואל בר אוניא אמר רב מנין לגזר דין של צבור שאינו נחתם. אינו נחתם והכתיב (ירמ' ב) כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נחתם עונך לפני. אלא מנין שאפילו נחתם מתקדש שגאמר (דברים ד) מי פה' אלהינו בכל קראנו אליו. והכתיב (ישעי' נ"ה) דרשו ה' בהמצאו. לא קשיא הא ביחיד הא בצבור. יחיד אימת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אלו עשרה ימים שביין ראש השנה ליום הכפורים:

they came and informed Rabbi Yochanan ben Zakkai [of this], he said to them: Perhaps you are descendants of the family of Eli, concerning whom it is said, "And all the increase of your house shall die young men;" (I Samuel 2:33) go and engage in the study of the Torah, and you will live. They went and engaged in the study of the Torah and lived [longer lives]. They were consequently called "the family of Yochanan," after him. Rabbi Shmuel ben Unya stated in the name of Rav: From where is it deduced that a [Divine] decree against a congregation is not sealed? [You say] "is not sealed"! Surely it is written, "For though you wash you with nitre, and take you much soap, yet your iniquity is marked before Me!" [Jeremiah 2:22; the emphasis is on "marked" (*nikhtam*, which is similar in sound to that of *nichtam*, sealed)]. But [this is the question]: From where is it deduced that even if it has been sealed, it is torn up? From the Scriptural text, "For what ... as the Lord our God is at all times that we call upon him." (Deuteronomy 4:7) But, surely, it is written, "See you the Lord while He may be found" [Isaiah 55:6, with the emphasis on "while He may be found," implying that there are times when He may not be found]! This is no contradiction. The latter applies to an individual, the former to a congregation. And when may an individual [find Him]? Rabbi Nachman replied in the name of Rabbah bar Abuha: In the ten days between the New Year and the Day of Atonement [the Ten Days of Repentance].

זוהר ויחי דף רכ"ט ע"א

המלאך הנאל אתי מכל רע יברך את הנערים וגומר. רבי תייר פתח ואמר (משלי יט) בית והון נחלת אבות וכי נחלת אבות אינהו והא קדשא בריך הוא יהיב בלא לבר נש אלא כיון דאחסין ביתא לבר נש וממונא לזמנין דיתחסיין בלא לבריה ויהא אחסנא דאבות אבל ומיני אשה משפלת בגין דאתתא כד אחסין לה בר נש מעם קדשא בריך הוא אחסין לה דהא לא יחסין לה קדשא בריך הוא לבר נש אלא כד מכרזיון עליה ברקנשא דקדשא בריך הוא מונוג וזוגין עד לא ייתון לעלמא וכד זכו בני נשא לפום עובדיהון הכי יתבין לון אתתא וכלא אתגלזין קמיה דקדשא בריך הוא ולפום עובדין דזכאן הכי מונוג וזוגין ולזמנין דקא סליקו בקלימין ואסמי ההוא בר נש ארתיה סליק וזוגיה לאחר עד דיכשר עובדוי וכד יכשר עובדוי או דמטי זמניה אתדחי גבר מקמי גבר ואתי האי ונמיל מדיליה ודא קשי קמי קדשא בריך הוא מכלא לדחייא בר נש מקמי גברא אחרא ובגין כד קדשא בריך הוא אינהו יהיב אתתא לבר נש ומניה אתיין וזוגין ועל דא ומיני אשה משפלת בגין כד קדשא בריך הוא יהיב בלא לבר נש ואי תימא אשה משפלת ולא אחרא תא חזי אף על גב דקדשא בריך הוא אומין סבאן לבר נש למיחב ליה והוא אסמי ארחוי מעם קדשא בריך הוא לגבי סמרא אחרא מההוא סמרא אחרא דאתדבק ביה ייתי ליה מאן דיייתי כל קטרוגין וכל בישין ולא אתיין ליה מעם קדשא בריך הוא אלא מההוא סמרא בישא דאתדבק ביה באינן עובדין דעבד ועל דא אתתא דלאו אייהי משפלת קרא על דא שלמה (קהלת ו) ומוצא אני מר מפות את האשה בגין דחובוי דבר נש הוא משיד עליה באינן עובדין דעבד ועל דא כד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בכר נש בגין עובדוי דכשרן אינהו אומין ליה אנתו דאיהי משפלת ופריק ליה בפורקן מנו סמרא אחרא ועל דא אמר יעקב המלאך הנאל אתי מכל רע מאי מכל רע דלא אודמנת לי אתתא דאיהי מנו סמרא אחרא ולא אערע פיסול בזרעי (ס"א בערסי) דכלהו צדיקי ושלמי בשלימו. בגין דאתפרק מכל רע:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Devarim SheBiKedushah, Chapter 1

מספר דברים שבקדושה סימן א

The evil impulse is only present as a result of food and drink, because as a result of [good] food and [good] drink the evil impulse increases in a person. All the punishment that a person receives in the world of souls is only because of his mouth, as is stated, "All a man's (עמל) toil [or trouble] is for his mouth," (Ecclesiastes 6:7) because it is defiled by forbidden foods, slanderous gossip, vulgar speech, and the like. Woe to those who sit in groups eating and drinking and do not fear God. The Accuser dances with them and rejoices. And those who become drunk cut off the [Divine] out-pouring and the blessing that descends upon Israel. One who eats with those who deny the Torah, if he is a Torah scholar, he makes a mockery of his Torah, wastes his money, and destroys his children, may

יצר הרע אינו מצוי אלא מתוך מאכל ומשתה ומשתה דמתוך מאכל ומשתה יצר הרע מתרבה באדם: כל העונש שמקבל האדם בעולם הנשמות אינו אלא בעבור פיו שנאמר (קהלת ו) כל עמל האדם לפיהו שנטמא במאכלות אסורות ובלשון הרע ונבלות הפה וכיוצא: אי ליהם ליושבים חבורות חבורות לאכול ולשתות ואינם יראים מה' והשטן מרקד עמהם ושמת. והמשתפרים כורתים השפע והברכה היורדת לישראל: האוכל עם מכחישי התורה אם תלמיד חכם הוא מזולזל תורתו ומבזבז ממונו ומאבד בניו רחמנא ליצלן

the Merciful One save us. About this it is said, “One who guards his mouth and his tongue guards his soul from troubles.”

(Proverbs 21:23)

Practical Law:

Rambam, Laws of Repentance, Chapter 2

(1) It is forbidden for a person to be cruel and refuse to be appeased. Rather, one should be easily conciliated and should become angry only with undue difficulty, and when the sinner asks him to forgive, he forgives whole heartedly and willingly. Even if someone grieved him and sinned against him much, he should not avenge or bear a grudge. This is the path of the seed of Israel and their upright heart. But the Kuthites, [who are] idolators, uncircumcised of heart, are not so, as their wrath is kept forever. So it says about the Givonites, because they did not forgive and were not appeased, “And the Givonites were not of the Children of Israel.” (II Samuel 21:2) (2) If someone sins against another

person, and that person dies before he asks forgiveness of him, he brings ten people and has them stand at his grave. He says before them, I have sinned against the Lord, the God of Israel, and against this person, so-and-so, and I did such and such to him.” If he owes him money, he returns it to [that person's] heirs. If he is not aware of any heirs, he deposits it with the Court and confesses.

VAYECHI FOR WEDNESDAY

TORAH

ויחי ליום רביעי

תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

יב וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעַם בְּרַפְיוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יב וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעַם בְּרַפְיוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ

(12) Yosef then took them out from between his knees, and he prostrated

RASHI

רש"י

(12) **Yosef then took them out**— [Why did Yosef take them out?] After Yaakov had kissed them, Yosef took them out from between his knees, in order to position them — one on

וְעַל זֶה נֶאֱמַר (משלי כא) שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ:

הלכה
הרמב"ם הלכות תשובה פרק ב

א אָסוּר לְאָדָם לְהִיטֵל אַכְזָרִי וְשֵׁלָא יִתְפַּיֵּס אֶלָּא יִהְיֶה נוֹחַ לְרִצּוֹת וְקִשָּׁה לְבַעוֹס וּבִשְׁעָה שְׁמִבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ הַחוּטָא לְמַחֹל מוֹחֵל בְּלֵב שְׁלֵם וּבִנְפֹשׁ חִפְצָה אֶפִּילוּ הֵצֵר לוֹ וְחָטָא לוֹ הִרְבֵּה לֹא יָקוּם וְלֹא יִשׁוּר וְזֶהוּ דְרַבְּמִן שֶׁל זֶרַע יִשְׂרָאֵל וְלָבָם הִנְכוּן. אֲבָל הַכּוֹתִים עוֹבְדֵי אֱלִילִים עֲרִי לֵב אֵינָן כֵּן אֶלָּא עֲבַרְתָּן שְׁמוּרָה נִצַּח וְכֵן הוּא אֹמֵר עַל הַגְּבֻעוֹנִים לְפִי שֵׁלָא מְחִלוּ וְלֹא נִתְפַּיֵּסוּ וְהַגְּבֻעוֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: ב הַחוּטָא לְחִבְרֵי וּמַת חֲבִירוֹ קוֹדֵם שִׁבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ מַחִילָה מְבִיא עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וּמַעֲמִידֵן עַל קְבָרוֹ וַיֹּאמֶר בְּפִנְיָהֶם חֲטָאתִי לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלִפְלוֹנֵי זֶה שִׁבְפָךְ וְכַף עֲשִׂיתִי לוֹ וְאִם הִיָּה חַיִּיב לוֹ מִמֹּזֶן יַחֲזִירוּ לְיוֹרְשֵׁים לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ לוֹ יוֹרְשֵׁין יַנְיַחוּנוּ בְּבֵית דִּין וְיִתְוַדְּדוּ: